

Ára 80 fill.

Hirlapbélyeg használatát a bratislavai postaigazgatóság 25.857/III. a — 25. 28. X. 25. szám alatt engedélyezte. „Podávaci poštovy úrad Nitra.”

NITRAMEGYEI SZEMLE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

Megjelenik vasárnaponként. Előfizetési ára egész évre 40 Ks, félévre 20 Ks Külföldre 60 Ks. évenként.	Alapította: Dr. TÓTH JÁNOS. 1933-ig szerkesztette: Dr. FRANCISY LAJOS.	Szerkesztőség és kiadóhivatal: Nitra, Plarista-utca 22. szám, földszint. Hivatalos órák: hétköznap reggeltől estig.
Negyvenkilencedik évfolyam	30. szám	Nitra, 1941. augusztus 3.

Pécsi Jenő dr.:

A sok zűrzavar

után, mely az utolsó 30 évet kiöltötte, osztrák magyar monarchia, világháború, összeomlás, forradalmak, Versailles, Trianon, kisantán, balkán-szövetség, a legkisebb faluban is legalább hat politikai párt, jobboldalság, baloldalság, demokrácia, tekintélyállamok, tengely, döntések, élettér, új világháború stb. egyetlen dolog mindig volt és lesz is és pedig az, hogy emberek vagyunk, Isten teremtményei és mint emberek fajokra oszlunk különleges faji tulajdonságokkal.

Isten. Ember. Faji ember. Három fogalom. Mindig volt és mindig lesz. Isten örök és megdönthetetlen természeti törvényei s így a természeti ember, aki születik, él és meghal és a faji ember, aki úgy különbözik egymástól, akár a házörző, a nyájörző, a vadászó, a nyomkereső rendőrkutya is egymástól.

A magyar ember is ember, a germán is ember, a szláv, a latin, a szemita is az, de fajilag mindegyik mégis más és más.

Fajiságából ugyan adhat a hosszú együttélés alatt egyik a másiknak hasonló vonásokat, de teljesen kivetkőzni saját fajiságából egyik sem tud, mert igaz az a közmondás, hogy a vér nem válhatik vízzé. Nagy napok, nagy ünnepek, szomorú és vidám ünnepek fellüktetik mindenkiben az igazi fajiságát s akkor lehullanak a történelmi és társadalmi öltözetek mindenkiről és csak Isten, természet és faj él mindenkiben.

Most újra nagy napok vannak. Aki még nem érzi, majd még megérzi. S talán vannak még nem látó, közömbös magyarok is, de közel az idő és fajiságunk olyan perccel közelkeznek majd, melyekben akár-hogyan is mást akar mondani ajkunk, a mi szívünk csak egy szót fog feleldobogni nyelvünkre folyton, ez az egyetlen: magyar, magyar, magyar...

Az idő vad trammal rohan s a vihar le fog szakítani rólunk minden ráknveteti rongyot, melyet talán évszázados különféle színvadi jelenet ráknrakott és rajtukfelejtett és pucéron, egyedül csak magyar fajiságunk természetes és egyformává tevő öltözetében fogunk együttállni és végre így egymásra is ismerni, igazi testvérek. Minden fajta így terelődik össze, mint fejetegben az ázott birkanycáj.

Boldog az a fajta, mely előreszimatolja a nagy napokat, mely megérzi egyedülvalóságát és egymásrautaltságát és még a leg

verekedőbb kosok is békés melegséggel egymáshoz tudnak simúlni még jó időben.

Boldog az a fajta, mely önmagárautaltságát megérzi és jól megéri és már előre igazi családi együttérzéssel a család oltárára leteszi minden javát s nemcsak bánatát és rászorultságát, hanem ifjúságát, művészetét, tudományát, öreg tapasztaltságát, áldozatkészségét, minden tettét és vagyonát és önfeledten mindenki csak a fajtája nagy családjának él, érte van minden tette és gondja és csak ad és újra ad és semmit onnan vinni nem kíván.

A népek zűrzavaros, összekevert Babelében halászhatót még mindenki vígan saját önönmagának, de az egy közös táliból ékező családban egymás elöl senki sem kapkodja el mohón és önzőn a falatokat. Ujra megtölteni e falat versengve mindenki ki ide, ki oda indul.

A történelemben a napok csak percek, a hónapok csak órák, siessünk egymást megtalálni, egymást összeterelni összes magyarok a közös imádságos családi asztalhoz s a munkában kiki a nekivaló helyére.

Régi könyv a N. Szemléről és a nitrai választásról.

Régi könyv van előtünk, Bonitz Ferenc, az „Alkotmány” egykori szerkesztője írta, „Gróf Zichy Nándor — élet és jellemrajz” a címe és Budapesten, a Szent István Társulat kiadásában jelent meg 1912-ben. A nem kevesebb, mint 600 oldalas könyv kétszer is megemlíti lapunkat, még pedig a 123 és az 527. oldalán.

A 123. oldalon olvassuk, hogy a „letalálóbban Zichy Nándor jellemezte a Sennyey pártot egy, a N. Szemle 1896 január 27-i számában gróf Apponyi Alberthez intézett cikkében.” Ebből az idézetből kitaláljuk, hogy a nagy magyar államférfi lapunk munkatársa volt.

Az 527. oldal tanúsága szerint gróf Zichy Nándor szívesen írt katolikus lapokba, pl. a N. Szemlébe.

Két teljes oldalt (300 és 301) szentel a könyv a hírhedt nitrai képviselőválasztásnak (1896 március 20). Ezt írja.

A legemlékezetesebb az időközi választások sorában mégis a nitrai volt. A szabadelvű párt jelöltje a szerencsétlen végeért Lalkóczy Imre belügyi államtitkár volt, míg a néppárti gróf Zichy Jánost (a későbbi vallás- és közoktatásügyi miniszter) jelölte, aki ekkor lépett ki először a politika porondjára, mint nagybátyjának, Zichy Nándornak egyik leglelkesebb híve. A választást heteken keresztül hihetetlenül

heves körleskedés előzte meg, ami pedig a választás napján, március 20-án történt Nitrán, annak kifejezője volt az a rettenetes felháborodás, amely a közvéleményben, majd a képviselőházi ellenzék interpellációiban nyilvánult. Maga a kormány is kénytelen volt konstatálni, hogy a választás a törvénytelen ségeknek és a korrupciónak hosszú, szakadatlan láncolata volt, mert a megválasztottnak nyilvánított Lalkóczy Imre már néhány nappal a választás után leletta mandátumát és fel sem lépett többé Nitrán. Helyette dr. Janits Imre lett kissé enyhébb harc árán a nitrai képviselő. Ami a választás szomorú történetéből szorosan idetartozik, az az a szokatlanul durva bánásmód, amelyben a hatóságok és a választási elnök nemcsak a választó polgárokat, köztük még a nitrai káptalan tagjait is részesítették, hanem magát Zichy Nándort is, kivált a választás napján, a szavazati helyiség udvarán, frivol módon sem a főrendiház tagját, sem a magyar közélet régi vezérférfiát, sem az aranygyapjas rendtiszteit, sem az öreg embert nem respektálva Zichy Nándorban, aki ezért joggal méltatlankodott és a királynak is tett jeleket arról, hogy a kormány közegei hogyan bánnak az ő hű emberével, a katolikusokkal.

Nitra az ezerarcú város.

A papok városa.

Szélteben elterjedt vélemény, hogy Nitra papi város, ha nem is olyan mértékben, mint Esztergom, Kalocsa, vagy a szomszédos Kis-Róma: Trnava. Csakugyan, a hét-tornyú Nitrának ezeregyszáz évet meghaladó, tiszteletreméltó egyházi hagyományával igazolják ezt. Nitra ősidők óta kedves városa az egyháznak. A nitrai Pribina fejedelem emelte az első keresztény templomot messze vidéken, Nitrán fordult meg Cirill és Metód, a két szláv testvér-apostol. Pázmány Pétertől, a nitrai püspöki udvarban megjelent fiatal jezsuitától a nitrai születésű Prohászka Ottokár püspökig számos kitűnő főpapja volt Nitrának.

Ezek a régi emlékek áhítatossá, mélyen vallásossá formálták a nitrai nép lelkét. Csak végig kell nézni egy ünnepi körmenetet Nitra utcáin, hogy meggyőződjünk erről. Mint egy hosszú kígyó araszol végig a processzió. Elöl kis gyermekek, aztán komor templomi énekekkel az ifjak, végül zászlók zuhatagában polgár, úr, paraszt, tarka és végtelen sokasága. Megrázó, hatalmas kép. Nem külsőséges alakosság ez,

Nitrianska ľudová banka
(Nitrai Népbank)

zálogkölcsonostálya előnyös kölcsönöket folyósít arany, ezüst ékszerekre és drágakövekre a legkisebb összegektől a legnagyobb összegekig. A bankostály vállal átutalásokat és külföldi kifizetéseket nagyon jutányosan és rendkívül gyors lebonyolítás mellett folyósít bekebelezésre, személyi hitelű kölcsönöket stb.

hanem a lélekből sarjadt buzgalom. A templomok telve vannak, az ablakokban mécsesek és gyertyák égnek.

A sportváros.

Nitra a labdarúgás, asztali tenisz és úszás terén sokszor legázolta ellenfeleit. Legújabbán félelmetes jégkorong játékosai vannak. Idegenforgalma javarészt sportjának köszönhető Nitra, a nevesebb nitrai mérkőzéseken sportrajongók száza jelennek meg messze földről.

A „kalapos király“.

(Egy 160 éves nitrai versről.)

II. József császár, mint tudjuk, nem koronázta meg magát, hogy ne legyen kénytelen eskü tenni a magyar alkotmányra.

Ányos Pál, a jeles költő, ki 1781-ben Nitra mellett, a H. Lefantovce-i pálos monostorban lakott egy zordon erejű, keserű verset írt a császárra.

A vers címe „Kalapos király“ volt. Csak kéziratban terjedt a rettentő szatíra, — kinyomatni a cenzúra miatt nem lehetett — de József császárt mégis kalapos királynak hívta az egész ország.

Ányos, mikor a verset írta, még nem tudta, hogy haragja milyen igazságos. 1782. január 2-án bocsátotta ki II. József azt a rendeletét, mely egy tollvonással eltörölte a szerzetesrendeket, köztük a zabori kamalduliakat is.

A fenti adatokat Tóth Béla egyik könyvéből merítettük. Dr. Császár Elemér szerint Ányos Pál „Kalapos király“ versét nem 1781-ben, hanem 1782-ben írta.

1782. április 5-én megjelent a királyi biztos a Zoboron és kihirdetve az uralkodó rendeletét, lefoglalta a szerzetes vagyont. Amint a lesújtó hír eljutott a szomszédos pálos kolostorba, Ányos megírta egy másik bátor versét: „A kamalduliak pusztulása“ címmel Testvéreire, az elűzött zabori szerzetesekre gondol, mikor írja:

Elmentek! Ott hagyták kívánt hajlékukat,
Melyekben most lelik vadak szállásukat.

A „Kalapos király“ című költemény zabori vonatkozású sorai ezek:

Szegény remeteség, ájtatos szállások!
Értetek reszketek szerzetes lakások.
Már Zobor tetején s majki erdőségben
Állnak a barlangok néma csendességben.
Nem hallatik szózat, nem szent sóhajtások,
Nem nyílnak az égre buzgó pillantások!
Elmultak lakosi, nincs ember pusztáin,
Csak vadak csapásit látni most utcáin.

Mittuch József pápai kamarás, ny. lefantovcei esperes-plébánosnak 1904-ben, Nitrán megjelent könyvében olvassuk, hogy 1782. április 9-én a királyi biztosok kihirdették a zabori klostromban a szerzetesek eltörlését kimondó parancsot, a klostrom javait lefoglalták és az atyákat csekély nyugdíjjal szélnek eresztették.

Mittuch szerint Ányos „Kalapos király“ című verse olyan merész hang, „mellyel legfeljebb a szabadságharc legvéresebb napjaiban találkozunk, s ha tekintjük az akkori vésszelterhes időket, csak úgy tudjuk eléggé mérlegelni a bátorságot, mellyel Ányos a leghatalmasabb önkénnyel szembeszállt.“

Bizonyos az, hogy Ányos híres versét Nitra mellett Lefantovcén írta. Mellékes, hogy 1781 végén vagy 1782 elején.

Nitrai furcsaságok.

A „Povoznik“.

Minden idő kitermeli a maga hatalmasait, Soha annyi képzelt nagyról nem jártkelt az uccákon, mint ma. De nemesak az uccákon találkozunk velük, hanem a hétköznapi élet minden megmozdulásában. Ilyen hatalmas, szinte egyeduralmú nagyság a „Povoznik“, magyarul vasúti szállító. Ott székel az állomás valamelyik raktárában és lesi a fuvarleveleket. Ezeket ellátja uralmi jelvényével: „Povoznik“. Ezért a rábélyegzésért néhány koronát fizetsz, akár akarod, akár nem. Mert ő amolyan félig-meddig hivatalos megbízott, kedvenc ember. Már most a fuvarleveleket zsebre vágja és napokon keresztül a zsebében hordja, míg téged a hitelezés ki nem ver a bizonytalanságtól. Hol lehet az árú, vajjon a gyár megkapta-e rendelőlapodat. A „Povoznik“ úr ezen eljárásával egyenesen arra kényszerít téged, hogy az árú csak ő általa hozasd haza. Senki és semmi más nem jöhet számításba.

Mondanunk is felesleges, hogy úgy az iparosokat, mint a kereskedőket a késedelemért nagy anyagi veszteség ér. Sokszor a megrendelő a késedelemért lemondja a munkát.

Nem tudjuk, hogy ki ruházta fel ilyen önkényes hatalommal a nitrai szállító urat? Vajjon van-e tudomása az államásfőnök úrnak a vasúti raktárakban lejátszódó baszkodásról? Reméljük, intézkedni fog, hogy ez a visszás helyzet megszűnjék.

A mellőzött nitrai művész.

A napokban hatalmas portrét láttam. A kép egy nitrai közéleti és politikai nagyságot akart ábrázolni. Azért írom, hogy akart ábrázolni, mert a legnagyobb színes képzelt kellett ahhoz, hogy a képről a közéleti nagyságra ráismerjünk. A munka fantasztikus őszegbe került, annak ellenére, hogy az aláírás ismeretlen „művész“ jelzett. Mert ma mindenki művész, aki hoz zánk vetődik. A legfőbbje „akadémiai“ végzettséggel bír. Az akadémiai végzettséget a malteres ládánál, vagy valamelyik cipész-műhely meghítt csendjében szerezték. Ezek a művészek úgy osztogatják meguknak felelőtlenül az akadémiai végzettséget, mint a vályogvető elgány a „zenész“ meghatározást. Az általuk előállított képek, szobrok közönséges giccek, a kontármunka remekei. És mégis érvényesülnek nálunk, mert személyüket az ismeretlenség homálya fedí. Szubvenciókban, hivatali támogatásban részesülnek, míg a mi házi művészeink, akiket egész Szlovénzkó elismer és megbecsül, akiknek lényeg meg van az akadémiai végzettségük, kénytelenek a vésőt, ecsetet letenni, mert ezek nem hozzák meg nekik a mindennapi kenyeret és más foglalkozás után néznek.

Helyet a tiszta és igaz művészetnek és üldözzük a kontármunkát. Törjük szét a közöny jegét, mely szívünket körülöleli és fogadjuk szeretetünkbe házi művészeinket, akik elsősorban városunk gyermekei és a tiszta művészet reprezentánsai.

Dr. Falth legújabb két könyve.

„Nitra Arany Könyve“ és „Nitrai Fejfák“ még kapható és kötetenkint 20 koronáért megrendelhető lapunk kiadóhivatalában is.

Szörnyszülött a báb-színházban.

Nemrég a régi repülőter egyik sátrában egy szörnyszülöttel mutogattak belépő díj mellett. Állítólag Romániából származott. Szakállas, idősebb ember, elefántszerű, lelógó füle volt. Testét több száz, kisebb nagyobb emlőszerű bibircsók borította, nyakából két nyelv fakadt. Rettenetes volt ránézni, de azért ember az ember, hogy még fizet is, csak lássa, nem, hogy elfordulna tőle.

Mellette bábszínház működött, abból az ősi fajtából, mely a középkor óta nem változott, sem bábjai alakjában, mozgásuk szerkezetében, sem a kíséző szöveg gyermekfegyelmében.

Nagy színi tehetség és kézi ügyesség kell ehhez. Egyellen férfi beszél a bábok helyett, őt — hat különbözően csengő ejtéssel, hol vékony szipitással — ha egy banyát huzigálnak a drótok, hol dörgedelmes mélységgel, ha a király vitézkedik a színpadon, hol kőkodácsoló gyerekhangon, ha Paprika Jancsi fordítja fel a dolgok rendjét. Sok ódon népi humor van e játékban, a leggyorsabb közönség felsikoltó mulattatására.

Csak a második felvonás végén értem oda. Mikor a felvonásnak vége volt és világos lett, minden szem a sátor ajtaja felé tekintett, ott állt a szörnyszülött, a rém.

Fekete selyem borította fejét, nyakát, felsőtestét, hogy mitsem láthattak féltett, pénzt érő nyavalyájából.

Bizonyára szünet volt az ő ponyvája alatt is, a kikiáltó még javában toborzott, még nem gyűltek össze elegendő, hát ura és kenyéradója, aki őt megvásárolta, megengedte neki, hogy néhány percre átmehesen a bábszínházba.

Megkezdődött a harmadik felvonás. Nem tördöttem az érdekes színpadi eseményekkel, hanem a rémmel, ki feszült figyelemmel meredt a bábokra.

Bizonyára az járt fejében, hogy ő is csak bábú, kit felszész szerint rángatnak: ide-oda. Vagy a színpad mesevilága fogta meg, mely neki, az emberektől elzártnak, a valóságos életet tartalmazta? Előrehajlott, hogy jobban lásson, szinte felitta a bábok csacsegését, megrázkodott, mikor a színpadon gyilkoltak és magából kikelve hadonászott, mikor a színpadon úgyszólván mindenkit lemészároltak. Vajjon mire gondolhatott?

Júliusi éjszakák.

Ilyenkor... júliusi éjszakákon
Fű, fa, virág forró szerelmet lehel
S a hold, a finom kezű, ügyes piktor
Mindent tündérien szépre fest, meszel.

A rőtregétt gyepszőnyeg varázsán
Harmat fürösztö az alélt bokrokat
S a régi házak vén falai között
Sólyomszárnyra ül fel minden gondolat.

Ó, most nem vissza, csak előre szárnyal
A biboruhás üde hajnal felé,
Könny ilyenkor nem hull, a mult az fázik
És sápadtan rogy le lábaink elé.

KECSKEMÉTHY MARIANNE.

Ügyvédi hír. Dr. Martincsek László nitrai ügyvéd önálló ügyvédi irodáját július 15-től kezdődőleg Nitra, Hlinkova u. 18. szám alatt megnyitotta (a főtrafik felett).

Vasárnapi levél

„Opas noje van senagnuti“. (Az ablakon kihajolni életveszélyes).

A fenti román nyelvű figyelmeztető szavakkal először egy dicső, nagy költői tehetséget eláruló „magyar“ énekben találkoztam. Akkoriban vígan futballoztam, kisebb-nagyobb sikerrel és a következő zavaros-szövegű dalt vallottuk indulónknak. Halljuk csak:

„Csungvaj, csungvaj, kuli-kuli nazdar,
Csungvaj kári a bagázs.
Nyomd rá, la bella nyomd rá,
La bella sinyorina, sinyorina hopp, hopp.
Il Triesto, della vesto, majd elvesztem Illaván.
La more, more, more, la more szafaládé.
Simon Triesto, van már Buda-Buda-Pesto,
Csüing az elefánt, a feje lenn, a lába fenn,
Vesszen kompánia, a Niagara szafaládé,
Opas noje van senagnuti
Tutti-frutti
Kérem az fröccs, plöm, plöm...

Mosí, mikor lehiggadtan, az élet rámnehezede súlyával birkózom, látom csak, hogy milyen esacsiságokért rajongunk akkor. Ez az ének és a benne levő, különféle nyelvekhez tartozó szó csak egy célt szolgált, hogy megmételje a gyönyörűen zengő magyar nyelvet, hogy a budapesti jassz nyelv „ékes kiszólásait“ közkedve tegye a fiatalság előtt. Ezt akkoriban énekeltek, akkor vált divattá az úgynevezett aszfaltnyelv, mikor Magyarországon a kommunista csillag erős fényrel ragyogott. Akkor fújtuk ezt a zagyva indulót, melynek se füle, se farka nincs, mikor egyes nitrai nagyurak — csupán a divat kedvéért — nyilatkozatokat tettek közzé az újságokba, melyekben nagyhangúan bejelentették, hogy a kommunista párt tagjai lettek.

De ne bolygassuk a múltat, mely mint az árnyék, nyomon követ minket. Kis ciklem címsorával másodízben egy elegáns Pulmann-kocsiban találkoztam. Nagyon sokan szorongtunk a vasúti kocsiban, levegő után vágytunk. Akkor odamentem az ablakhoz és leaktartam bocsátani azt. Észrevettem, hogy az ablak keretén egy porcellán figyelmeztető tábla van, mely szlovákul, németül, franciául, spanyolul, románul arra figyelmezteti az utasokat, hogy „az ablakon kihajolni életveszélyes“. Hiába kerestem a magyar figyelmeztető sort, sehol sem találtam. Körülnéztem a fülkében és azt tapasztaltam, hogy abban csak szlovák és magyar nyelven beszélő utasok üldögélnek. Franciát, angolt, vagy különösen románt még véletlenül sem találtam.

Nagyon szép az udvariasság és nekünk mindent meg kell tennünk, hogy az idegenforgalmat fellendítsük. De ugyanakkor nem szabad arról a nemzetségről sem megfeledkezni, mely közvetlen a szomszédságunkban él és melynek sok tízezer tagja közöttünk tartózkodik, adót fizet és vért áldoz.

Menjünk csak tovább. A városban és a Zobor alatt új tájékoztató táblákat állítottak fel. A táblák csinosak, igazán értelmesen mutatják a járókelőnek, az átutazónak a további irányt, feltéve, hogy érli azokat a nyelveket, melyek az útbaigazítást tartalmazzák.

A magyar kisebbségi nyelvet ezekről a táblákról is mellőzték, annak ellenére, hogy

az innen szétágazó utak a Zobor vidéki magyar, vagy helyesebben palóc községekbe vezetnek. Nem dőne össze a világ, ha a pogrányl, vagy gerencséri magyar az ő nyelvén olvashatná, hogy: jobbra hajts!

Mosí, mikor Európa majdnem összes állama összefogott a közös veszedelem ellen, egy nagy V betűben hangsúlyozza ki összetartozandóságát, keresni kell azt az utat, mely összehoz minket!

Risnyovszky Endre.

Hírek

NYÁRI EMLÉK.

Egy szép asszonyhoz írom ezt a verset,
Kiben versenyre kél a Báj s a Jóság,
Amerre lép, jökedy pillét szállnak,
És szebben nyílnak, virulnak a rózsák.
Mert a szépsége üde nyári hajnal,
S a szíve-telek balatoni alkony:
Ezer színben pompázik, ég, ragyog fel,
S csodálva nézi, ki áll ott a parton.
Csodáltam én is. És hiába jó majd
A hűvös ősz, fejük fölött borongva:
Velem suhan az édes nyári emlék,
Mint kék tavon a hófehér vitorla!

SZATHMÁRY ISTVÁN.

Rövidesen megkezdik a nitrai tanonciskola építését? Nitra egyik legrégibb, megoldásra váró problémája a tanonciskola felépítése. A mostani tanonciskola egyáltalán sem egészségügyi, sem fejlődési szempontból nem felel meg a kívánalmaknak, ha tekintetbe vesszük, hogy az iskolának közel 600 tanulója van. Az iskola igazgatósága, S a b o igazgatóval az élen mindenit megtesz, csak hogy ezt a kérdést mielőbb tető alá hozza. Az építkezésre sikerült is mintegy 4 és fél millió költséget szerezni.

Az iskola — természetesen a város és megye támogatásával — pályázatot hirdetett az építendő iskola tervére. Mintegy 15 pályamű érkezett be, melyeket a városház nagytermében állítottak ki a közönség és érdeklődők számára. A tervek között sok volt a dilettáns munka. Csupán három munkát ismerlek el és díjaztak. A második díjat Lukačovič pozsonyi tervező és építész nyerte el. Ugyancsak második díjat nyert Dolejš nitrai építész. A harmadik díjat K a p a l a nitrai építész kapta. Egybehangzó vélemény szerint Kapala tervét a legmegfelelőbbek és valószínű, hogy a nitrai építész tervét szerinti fogják felépíteni a tanonciskolát. Kapala a fiatal szlovák építész-generáció legtehetségesebbjei közé tartozik és most áll a teljes kibontakozás előtt. Az építkezést — nagyon helyesen — nitrai vállalkozó kapja. A választás — mint halljuk — az országos hírű T o m a s c h e k cégére esett. Meg van a remény arra nézve, hogy amennyiben az árkülömböséget, mely a meglevő tőke és a tervek között mutatkozik, sikerül kiküszöbölni, úgy a nagyszabású építkezést már az ősz folyamán megkezdik.

A sási malomnál.

A sási malom a város végén van, a nitrai nép sétája elkerüli, mindenki csak a Zoborra rándul.

Nekibúsult szolgálóknak ülnek a réten, egy halász bemártja hálóját, pásztorok bóbiskolnak a poros, kurta fűben és hármával a molnósi lányok ballagnak ezen az úton hazafelé.

Zúg és dohog a vén sási malom, mint egy zsémbes aggasztán.

Virágzó sárga sás, zöld nád közt kanyarog a Nitra, hol keskeny lett, úgyszólván át lehet ugrani, hol félelmetesen bő hullámmal folyik tovább.

Messze, félkaréjban barnul a város az óriási piarista-épülettel, mely erről az oldalról szinte uralkodik a városon.

Apró csenevész házak a folyó mentén. A cukorgyár falai kivillágnak a villámsujlott, ronc törpefűzek sorából.

Kietlen és rideg ez a vidék — a város vége.

MOZI.

Sokat írtak már a közönség viselkedéséről mozielőadás közben és megrótták a fecsegőket. Vannak más kellemetlenkedők is, például azok a párocskák, melyek minden percben összebújnak, hogy megjegyzéseiket, megjegyzéseiket kicseréljék és ezzel a hátuk mögött ülőknek kínos pillanatokat szereznek. Az összebújó fejek mögött nem látni, mi történik a vásznon.

Sokkal szelvidebb mozikülönlegesség az előadás közben szeliden elbóbiskoló, majd mélyen elaló, kit még egy eldördülő agyulövés sem ráz ki álmából. Csak az előadás befejeztével ocsudik fel, riadtan körülnéz, de hamarosan feltalálva magát, fanyarul csak ennyit mond:

— Semmit sem ér. Jaj, de unalmas volt, szinte elaludtam!

A senkinek, csak magának ártó mozi-figura védelmére annyit, hogy a mozi-villanása, robbanása, az elhangzó párbeszédek állandó duruzsolása, az elringató muzsika lassan besugározza az agyvelőt és természetesen álomba borítja azt, akinek figyelő és ellenálló ereje megcsappant.

Mi a jó film és mi a rossz film? Erre a kérdésre bajos válaszolni. A legötletesebb, legokosabb filmek sokszor nem vonzanak, míg nem egyszer megtörténik, hogy bárgyú filmek a közönség nagyrészt elragadtatják. A mozi a tömegek szórakozása és nem a kiválasztottak finom ajándéka.

Visszaélések a piacon. A legújabb rendelet előírja, hogy a nem-keresztény polgárok a piacot csak a déli 10 óra után látogathatják. A falusi és városi elárúsítók úgy játszódnak ki e rendeletet, hogy tíz óráig olyan magas árakat szabnak árúknak, abban a tudásban, hogy 10 óra után a zsidók mindenit összevásárolnak, hogy a keresztény közönség és különösen a szegény lakosság nem tud hozzájutni élelmi cikkekhez. Ezen úgy lehetne segíteni, hogy az árakat maximálnák. O. Gy.

Nem járnak jól a nitrai órák. Megfigyeltük, hogy a nitrai órák nagyon pontatlanok. Így a vári, az apácák templomainak órái és a városház órája között néhány perces eltérés van. A malom előtti villanyóra pedig úgy mutat, ahogy jónak látja, vagy egyáltalán nem jár. O. Gy.

Nedves falak szárazzá tétele teljesen egyéni, eredeti módon. Minden más, eddigi módszert és eljárást feltűnül. Keresse fel tehát bizalommal a jóhírű S p a t y i n a István céget, Váralja-u. 35.

Hatóságilag engedélyezett ingatlanforgalmi iroda Nitra, András domb 4. Közvetített ingatlanok adásvételét. Tulajdonos Pulcz Jenő.

Interview a psychotechnika egyik tanárjával.

Lapunk egyik előbbi számában megemlékeztünk arról, hogy követve nevesebb iskolák példáját a nitrói kereskedelmi akadémia is növendékeinek jövő tanévre való felvétele előtt psychotechnikai próbát tett a jelentkező tanulókkal, vajjon szellemi kapacitásuk elégséges-e egy eredményes kereskedelmi pályára, amelyre a kereskedelmi akadémia az illetőt előkészíti.

A psychotechnika az a tudomány, mely ma egyre nagyobb térrel bír és amelytől a jövőben a pedagógusok igen sokat várnak, főleg azt, hogy a fiatalok az életben oda jussanak, ahová elhivatottságuk által kerülniük kell.

Alkalmunk volt e tárgyról beszélni dr. Rehák István, a nitrói kereskedelmi akadémia tanárjával, kinek szakmájába tartozik a psychotechnika, kinek tollából eddig már számos cikk jelent meg és jelenleg egy nagyobb szakmunkán dolgozik, mely nem-sokára sajtó alá kerül.

Meginterviewoltuk dr. Rehák István tanárt. Készséggel felelt kérdéseinkre: vajjon mióta foglalkozik a pedagógia komolyan ezen tudománnyal, mi a lényege, mely országokból indult ki és hol dolgoztak vele eddig eredményesen?

— Még a világháború előtti években — mondja nekünk dr. Rehák tanár, — Binet, francia egyetemi tanár a normális és gyengeelméjű gyermekek megkülönböztetését óhajtottá tesztekkel (kísérletekkel) megállapítani, melyek által meg is állapította az ú. n. intelligencia fejlődési és normális jelenségeit. A psychotechnika kezdete tehát egyszerű és szerény. Az intelligencia után való kutatásnak ezáltal megadattak

a statisztikai normák,

melyek alapján tovább lehetett dolgozni. Ebben a további munkában résztvettek oly nagy nevek viselői, mint Simon, Piorkovsky, Stern, stb. De nem a legnagyobb tudós lett a psychotechnika terén a leghíresebb, hanem a legpraktikusabb: az amerikai Yerkes. Amerika világháborúba való beavatkozásakor néhány millió fiatal amerikai vizsgáztatott le a később nagyon elterjedt táske-ekkel. Ma is világszerte használatos az Ar-alfa (verbális) és az Ar-béta (nem verbális). Ezen ponttól kezdve a praktikus psychologia végleg megkapta a psychotechnikai elnevezést. Az angol Otis és még sokan dolgoznak rajta és megalapozzák a psychotechnikát, melyet egyrészt

a katonaság, másrészt a nagy- és kisipar és főképpen a pedagógia szolgálatába helyeznek.

Slovenszkón a bratislavai tudós Stavel teljesítette e téren a legnagyobb szolgálatait, ma Weis Naegel egyet. tanár tárgysorozatába tartozik. Stavel I. táske-jét használják az egész ország területén.

Kiindulva az ú. n. individuális vagy differenciális lélektanból, a munka két irányban folyik: 1) az egyes foglalkozásokat vetik lélektani és fiziológia tanulmányozás tárgyává azon módon, hogy magát a munkát és a munkásokat lélektanilag elemzik, 2.) másrészt pedig az ilyen módon való elemzés statisztikai feldolgozása után összeállítják a vizsgákat, melyek alapján megállapítható, hogy melyik egyén milyen mértékben alkalmas az adott foglalkozásra. Ez a psychotechnika. A modern német is-

kola elvetette a „psychotechnika” elnevezést és „psychologia” néven szerepel, megveti a táske módszereket és főképpen az individuális karakterológiai és antropológiai módszerek felé hajlik. Klages, a nagy grafó és karakterológus, Kretschmer, a nagy typológus és még sok nem kevésbé híres tudós neve fűződik ezen fejlődéshez.

Ezen tudomány jövője elvitathatatlannul nagy, a kis és nagy nemzetek kötelessége bekapcsolódni ebbe az építő munkába, hogy mindenki oda kerüljön, hová képességei a legbiztosabb érvényesülést íscolják, ez a nemzet érdeke és a psychotechnika mindkét ágazatának célja. „Ki-ki a helyére!” lesz a jövő jelszava és akkor szóhoz jut a sok dolgozó, szerény ember, kik mostanáig háttérbe szorultak és előkészítették a psychotechnika által a jövő gazdasági és szociális fellendülését — így fejezi be értekezését Dr. Rehák s mi köszönettel fogadjuk magyarázatát

Kenedy Erzsébet.

Halálos autószerencsélenség.

Nitrói tudósítónk jelenti: Súlyos autószerencsélenség történt a közeli Nitragerecséren. Az országuton robogott Szakállas nitrói szállító autója. Előtte haladt szekere mellett Strér Lajos 30 éves gerencsér! gazdaember. A gazdát elkapta az autó sárhányója és egy kőrakasra sodorta. Strér koponyája összetört. Még volt benne élet, mikor a kórházba szállították. Rövidesen aztán kiszendvedt.

Nagyszabású építkezések Nitrán.

Ha az idegen Nitrára téved, csodálkozással látja azt a hatalmas építkezést, mely az állam, megye és város jóvölléből mindenfelé folyik. Most nem beszélünk a vízszabályozási munkálatokról, az új hidról, mely a várost a Zobor-heggyel köli össze, hanem arról a nagy akcióról, melyet a város rövidesen keresztülvezet s amelynek révén sok munkás állandó keresethez jut. Az átalakított színház munkálatai már befejezéshez közelednek. A városház impozáns épülete új köntöst kapott, újonnan átfestették. Lázás munka folyik a megyeház épületén is. A sziget uti fővárosi külsőt kap. Az akasztófadombon megkezdtek negyven új háznak építését. Ezek az épületek kizárólag nitrói vállalkozók és munkások dolgoznak. Mojtó városbírónak sikerült nyolc millió Ks kölcsönt kapnia. Ezen a hatalmas összegben új épületeket fognak emelni. Az utcákat mindenfelé javítják. A Felsővárosban megkezdik a kanalizációs munkákat. Ha s s i k zsupan és Mojtó városbíró a törődés ezer jelét mutatják és városszépítési igyekezetük egyenesen megható.

Elsőosztályú tűzifa

nagyban és kicsiben kapható

Hasáb handloval
vágott porosz
fűrészelte fa szén
karvini
koks állandó raktáron

Sumichrast Rudolfnál

Nitra, Vodná ulica. Tel. 2291.

Dr. Faith könyvei közül még kaphatók: „Nitra Arany Könyve” és „Nitrói Fejtek”. Mindkét könyv egyszerre megrendelve 30 Ks. Lapunk kladóhivatalában is megrendelhető.

Dr. Nécsey Ede prelátust generális vikáriussá nevezték ki.

A katolikus társadalmat bizonyára örömmel tölti el a hír, hogy a magas egyházi hatóság dr. Nécsey Ede nitrói kanonokot generális vikáriussá léptette elő. Dr. Nécsey Ede prelátus erre a kiüntetésre mindenképpen rászolgált. Papi erényei, szorgalma, nemes egyszerűsége, de főképpen magas iskolázottsága és intelligenciája egyenesen predesztinálják erre a tisztségre. Dr. Nécseyt mint a nitrói egyházmegye legképzettebb papját emlegetik. Mint az országos Missziós egyesület elnöke hatáson tevékenységet fejt ki a pogánylelkek megtérítésének taktikájában. Kérni fogjuk az Urat, hogy magas hivatalát teljes egészségben, viruló munkakedvben tudja betölteni.

Esperantó.

Alig van városa Szlovákiának, melyben nem volna az esperantó nyelvnek barátja, művelője. Boldog emberek! Azt hiszik, meg fogják szüntetni azt a bábeli nyelvzavart, mely még ma is uralkodik a világon, le fogják dönteni a kínai falakat, melyek ezredekben át állnak nemzet és nemzet között. Senkinek sem lehet kifogása az ellen, ha valaki tanul, új nyelvet tanul, de hiába — a műnyelvekért még sem tudok lelkesedni. Az új világnyelvek (volapük, ido, neoido, esperantó) nemhogy megszüntették a nyelvi zavart, ellenkezőleg, egy-egy új nyelvel bővítik a már divó ezernyi. Híveik nem akarják tudni, hogy a történelmileg kifejlesztett nyelveknek izük, színük, zamatauk van, hogy egy-egy szó, amint századokon át görgött idáig, magába szivta a korok lehelletét és hogy a kifejezés üdeségét, közvetlenségét, természetességét, mondjuk lelkét semmi mesterséges szócsintán nem tudja megteremteni. Az a mód, ahogyan emberfarsam beszél, a szavak egyvelege, amellyel él, az összeillesztés formája, a beszéd szótárának kincse és válogatottsága az ő egyéniségét tükrözti vissza, akárcsak a kézírása és a mesterséges nyelv, melyből mindig ki fogom érezni a csiriz meg a fűrészpör szagát. Schasem fogja elem tárt a beszélő jellemét — hanem csak több vagy kevesebb szorgalmát, mellyel a gépiesen gyűjtött szóanyagot összehimporálta, a pillanat lázában szegényesen, rongyosan összeeskábálta. A fogalom meg a szó örök harcban vannak — mily szerencsés összevillanás, ha a szó úgy csap a fogalomra, mint a kalapács az üllőre, biztosan és határozottan. Az esperantó nyelv a maga csináltságával nem vajúthat alkotó hevéletben, készen kapja, amit a történelmi nyelvek beszélője kinnal szül meg: de gyümölcsének nincsen hamva, húsa, illata — papírosból van.

Tanonc felvétetik. Lapunk nyomdája tanoncot keres azonnali belépéssel. Feltételek: a 16 lk életév betöltése, tökéletes szlovák és magyar nyelvtudás, a középiskola négy osztályának elvégzése.

NITRAMEGYEI SZEMLE

Felelős szerkesztő és lapkiadó:

Risnyovszky János.

Kéziratokat nem adunk vissza!

Nyomja Risnyovszky János könyvnyomdája

(ezelőtt „Corvin”)

Nitra Plaristáká-ut. 22.